

SURİYE'DE İRAN-HİZBULLAH İTTİFAKININ ÇABALARI VE İSRAİL'İN SALDIRILARI

ÖMER BEHRAM ÖZDEMİR

Uzman ORSAM

“

Suriye'deki durumun bir çatışma olması ve olası kaosu savaşın ilk günlerinde İsrail için bir tehdit yaratmıyor oluşu İsrail'in 2011 ve 2012'de müdahil bir aktör olmak yerine izleyici pozisyonunda yer almasına sebep olmuştu. İsrail'in bu pasif tutumu 2013'te ilk kez değişirken ocak ve temmuz aylarında gerçekleşen ve Şam ile Lazkiye'yi hedef alan 8 saldırı Tel Aviv'in savaş hâlindeki Suriye'ye ilk müdahaleleri olarak kayıtlara geçmişti.

”

G eride bırakılan 2021 senesi Suriye'de müdahil bir aktör olarak İsrail'in artık sahnenin ön kısımlarına doğru geldiği bir dönem olmuştur. Tel Aviv'in Suriye Baas rejimi ile Arap-İsrail savaşlarıyla başlayan ve Lübnan İç Savaşı'yla devam eden hasmane ilişkileri Suriye iç savaşı sürecinde benzer bir çizgide ilerlemiştir. Bu çerçevede İsrail'in Suriye'ye yönelik saldırılarının Suriye iç savaşı süresince değişim

gösterdiği ve bu değişimin arka planında belirli küresel-bölgesel faktörlerin rol oynadığı gözük-mektedir. Özellikle İran-Hizbullah ittifakının Suriye sahasındaki artan etkisinin İsrail'in saldırı girişimlerinde incelenmesi gereken nokta olduğu söylenebilir.

İSRAİL'İN SURİYE SALDIRILARI: İZLEYİCİ POZİSYONDAN AKTİF MÜDAHALEYE

Suriye'deki durumun bir çatışma olması ve olası kaosu savaşın ilk günlerinde İsrail için bir tehdit yaratmıyor oluşu İsrail'in 2011 ve 2012'de müdahil bir aktör olmak yerine izleyici pozisyonunda yer almasına sebep olmuştu. İsrail'in bu pasif tutumu 2013'te ilk kez değişirken ocak ve temmuz aylarında gerçekleşen ve Şam ile Lazkiye'yi hedef alan 8 saldırı Tel Aviv'in savaş hâlindeki Suriye'ye ilk müdahaleleri olarak kayıtlara geçmişti. İsrail'in bu tutum değişikliğinin sebebi Suriye iç savaşında önce Hizbullah'ın sonra İran askerî güçlerinin doğrudan müdahaleleri ve sürekli artmakta olan askerî varlıkları olmuştu. Hizbullah'ın Kuseyr cephesinde rejim lehine denge değiştiren müdahalesi ve İran Devrim Muhafızları general-lerinin cephelerdeki faaliyetlerinin artık uluslararası kamuoyuna yan-

sıyacak şekilde alenileşmesi İsrail'i aksiyon almaya zorlamış ve bölgeye Hizbullah ve İran güçleri için gelecek askerî sevkiyatların geçiş rotalarında bulunan liman ve havaalanları 2013'te İsrail hava güçlerince hedef alınmıştı.

2013 yazında rejim güçlerinin Şam'da gerçekleştirdiği kimyasal

saldırı sonrası tüm dünyanın ABD müdahalesi beklediği sürecin sonunda ABD ile Rusya'nın anlaşması ve Moskova'nın peyderpey Şam rejimi ve Suriye sahasında etkisini arttırması yeni bir durum olarak ortaya çıkmıştı. Bu süreci yine "izleyici" modunda geçiren İsrail iki sene boyunca Suriye içerisine her-

hangi bir saldırı düzenlememişti. Uzun süren sessizlik 2015'in Kasım-Aralık aylarında gerçekleşen iki saldırıyla bozulurken bu saldırılarda yıllardır hedefte olan Hizbullah komutanı Samir Kuntar Şam'da öldürüldü. İsrail'in ses getiren bu hamlesine Hizbullah ve Tahran'dan tepkiler yüksek per-

deden gelmiş olsa da karşılıklı hamlelerin Suriye içerisinde devamı gelmedi. 2016 senesi Suriye’de savaşın rejim lehine ve muhalifler aleyhine dönüşümünde bir kırılma noktası olurken İsrail saldırıları açısından 2 saldırı haricinde sessiz geçti. Halep’in 2016’nın son günlerinde rejim kontrolüne geçmesi sonucu dengelerin değişimi savaşın yeni bir safhaya geçişi sürecini de başlatmıştı.

“

Yapılan saldırılarda uzun menzilli füzelerin haricinde F16 savaş uçaklarını da sıkça kullanan Tel Aviv’in Rusya’dan herhangi bir fiili tepki ve müdahaleyle karşılaşmaması söz konusu İsrail eylemlerinin hız kesmeden devamı anlamına gelmiştir.

”

Türkiye, ABD ve Rusya’nın ciddi şekilde askerî sahaya müdahil oldukları bu yeni dönem İsrail için de artık Güney Suriye’de, oldukça yakınında gördüğü Hizbullah ve

İran askerî varlığını pasifize etmek için yeni bir dönem anlamına gelmişti. 2017’de bir kısmı Güney Suriye’deki Dera ve Kuneytra bölgelerini hedef alan toplam 27 İsrail saldırısı gerçekleşirken bu sayı 2018’de 36’ya çıkmıştı. İsrail’in hedef aldığı İran ve Hizbullah unsurları ekseriyetle Şam ve çevresindeki askerî tesislerde konuşlanmış olsalar da bilhassa 2018 yılı saldırıların Hama, Humus, Halep ve Deyrezzor vilayetlerindeki askerî noktalara da uzandığı bir yıl olmuştur. İsrail saldırıları böylece 2018 ile birlikte başkent Şam, Akdeniz’e çıkış olan Lazkiye ve Şam’ın güneyindeki bölgeleri aşarak kuzey Suriye’deki bazı vilayetler hariç tüm Suriye hattına temas etmiş oldu. Bu saldırılarda uzun menzilli füzelerin haricinde F16 savaş uçaklarını

da sıkça kullanan Tel Aviv’in Rusya’dan herhangi bir fiili tepki ve müdahaleyle karşılaşmaması söz konusu İsrail eylemlerinin hız kesmeden devamı anlamına gelmiştir.

İSRAİL SALDIRILARINDA İRAN-HİZBULLAH FAKTÖRÜ VE RUSYA’NIN POZİSYONU

2019’da saldırıları yoğunlaştıran İsrail bu dönemde 45 saldırı düzenlerken bu saldırılarda pek çok tesis, askerî nokta ve rejime ait hava savunma sistemlerini hedef alarak rejime ve İran unsurlarına ağır darbe vurdu. Dünyanın son 2 yılının ana gündem maddesi olan ve Suriye’deki çatışmayı dahi ilk 6 ayında sekteye uğratan Covid-19 küresel salgını İsrail’in saldırı trendini yavaşlatmazken Tel Aviv İran’ın Rusya’ya rağmen bölgede yeniden artan etkisi ve Hizbullah’ın bölgede önemli rol oynadığı silah ve uyuşturucu kaçakçılığı rotalarını saldırı trendinde vites arttırmak için kullandı. 2020’de 68 noktaya 2021’de ise 62 noktaya gerçekleşen İsrail saldırıları Halep ve Deyrezzor gibi Şam ve güney Suriye’den uzak noktalara da daha fazla temas eden bir trendi işaret etmektedir.

İran destekli milislerin Halep’te

bulunan Halep Uluslararası Havaalanı ve Neyreb Askeri Havaalanı başta olmak üzere pek çok stratejik noktada mevcudiyetini arttırıp gücünü tahkim etmesi, Deyrezzor'da ise hem kuzeyde Tebni'den güneyde Elbukemal'e kadar milis güçlerin mevzilenmesiyle hem de kültür merkezleri ve gayrimenkul transferleri üzerinden kök salması bu iki bölgenin İsrail tarafından niye daha fazla hedef alınmaya başladıklarının göstergesi konumundadır.

Hizbullah, İran Devrim Muhafızları ve çok sayıda İran destekli milis unsurun Halep ve Deyrezzor üzerinden geniş çeperli bir şekilde bölgede güçlerini tahkim etmelerine paralel olarak rejim ve İran destekli unsurların Dera ve Suveyde'de Rusya himayesindeki güçlere karşı baskın konuma gelerek etkilerini arttırmaları ve Lübnan-Batı Suriye hattındaki uyuşturucu ve silah kaçakçılığı rotasını idare etmeleri de Tel Aviv için bir başka harekete geçirici sebep olmuştur.

“

İsrail medyası İsrail Ordusu tarafından düzenlenen tüm bu saldırıların sonucunda İran'ın Irak-Suriye-Lübnan hattındaki kaçakçılık rotaları ve lojistik koridorlarının %70 oranında verim kaybına uğradıklarını iddia etmiştir.

”

İsrail Genelkurmay Başkanı Korgeneral Aviv Kochavi 2021 içerisinde düzenlenen operasyonlar sonucu İran'ın Suriye'de kurduğu silah kaçakçılığı düzeninin ağır darbe yediğini öne sürerken İsrail medyası İsrail Ordusu tarafından

düzenlenen tüm bu saldırıların sonucunda İran'ın Irak-Suriye-Lübnan hattındaki kaçakçılık rotaları ve lojistik koridorlarının %70 oranında verim kaybına uğradıklarını iddia etmiştir. Bu iddiayı doğrulayan bir saha çıktısı henüz somut şekilde görülmemektedir. Bununla birlikte İran'a yakın unsurların Halep'te bir kısım askerî depoyu tahliyeleri ve Lazkiye Limanı'ndan ziyade Irak-Suriye kara sınırının ikmal yolu olarak daha yoğun kullanılmaya başlanması İsrail'in hava saldırılarının dönüştürücü etkisi olarak okunabilir.

2022'de İsrail'in bu saldırıları azaltacağına dair henüz herhangi bir sinyal yok. Zira ne Rusya bu politikanın önüne geçecek bir hamle yapacak gibi durmakta ne de İran ve milislerinin kök salma faaliyetleri azalacak gibi görünmektedir. Bu sebeple yeni yılda da İsrail'in İran unsurlarını hedef alan hava saldırılarının devamı oldukça olasıdır. Bununla birlikte, 2021 yılı içerisinde ABD'nin de çeşitli defalar Suriye içerisinde İran destekli milis

güçleri hedef alması ve ABD ile İsrail'in bölgedeki hava saldırıları ve olası İran destekli milis tehditleri hususunda istihbaratlar düzeyinde koordineli hareket etmeleri düşünüldüğünde bu gerginliğin ABD'ye temas eden noktalarının artışa geçmesi de yeni yıla ait bir olasılıktır. ABD'nin Suriye'deki ortağı terör örgütü SDG/YPG ile İran destekli unsurların karşı karşıya gelmesi ihtimali bir yana ABD'nin bölgedeki Tanf Üssü'ne hâlihazırda 2021 yılı içerisinde yapılan taciz saldırılarının 2022'de artması, buna karşılık ise ABD'nin hem Suriye'de hem de sınırın Irak tarafında nokta saldırılar ile İran destekli milislerin karargâhlarını ve lojistik rotalarını tehdit etmesi de beklenbilir ihtimaller arasındadır. Sonuç olarak, Suriye sahasında bölgesel-küresel aktörlerin ve bu aktörlerin desteklediği gerek oluşumların dâhil olduğu karmaşık çatışma ihtimalleri ve İsrail'in bahsi geçen faktörler nedeniyle Suriye'ye yönelik saldırı durumları güçlü şekilde varlığını sürdürebilir. ■